

بنام خدا

دانشکده پرستاری و مامایی
وزارت بهداشتی درمانی تبریز
رشته مامایی

راهنمای واحد درسی روش تحقیق پیشرفته در بالین (کد ۲۳)

در نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۵

مدرس/ مدرسین: دکتر مژگان میرغفوروند (استاد تمام)، دکتر رقیه نوری زاده (استاد تمام)، دکترای تخصصی بهداشت
باروری از گروه مامایی

پیش نیاز یا واحد همزمان: آمار حیاتی پیشرفته

تعداد واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی   مقطع: دکترای تخصصی

تعداد جلسات: ۲۴ جلسه دو ساعته

تاریخ شروع و پایان جلسات: از ابتدای ترم تحصیلی به مدت ۱۲ جلسه متوالی (دو جلسه دو ساعته در هفته)

زمان برگزاری جلسات در هفته: سه شنبه ۱۶-۱۴ (دکتر میرغفوروند)

مکان برگزاری جلسات حضوری: کلاس دانشکده پرستاری و مامایی تبریز

هدف کلی و معرفی واحد درسی:

هدف کلی این درس فراهم سازی فرصتهای یادگیری برای دانشجویان در مورد اصول و روش تحقیق در جهت کسب مهارت در کاربرد روشهای علمی پژوهش بالینی و ترجمان دانش با تاکید بر حوزه مامایی بالینی و نگارش یک طرح پژوهش مقدماتی و کاربرد اصول و روش نقد و بررسی طرحهای پژوهشی می باشد.

بدین منظور در طی تمرینات مرحله‌ای دانشجو مراحل مختلف فرایند تحقیق را تمرین نموده و توانایی لازم را برای تشخیص مسائل و مشکلات موجود در سیستم‌های بهداشتی درمانی و حرفه مامایی کسب می نماید، پروپوزالهای تحقیقاتی نگارش شده دانشجویان قبلی را بررسی و نقد نموده، و با انتخاب موضوعی که مورد علاقه وی می باشد، یک پروپوزال اولیه تحقیقی را نوشته و ارائه می دهد.

اهداف آموزشی واحد درسی

انتظار می‌رود فراگیران بعد از گذراندن این دوره بتوانند:

۱. پژوهش را تعریف و اهمیت آن در سیستم خدمات بهداشتی و درمانی با تاکید بر مامایی بالینی را بیان کند.
۲. مراحل و اجزاء مختلف فرایند پژوهش را بیان کند.
۳. انواع روش‌های تحقیقات کمی (مداخله‌ای و مشاهده‌ای) را شرح دهد.
۴. انواع مطالعات مداخله‌ای را شرح داده و بتواند آنها را با هم مقایسه نماید و نمونه‌ای از هر یک مطالعات مداخله‌ای را بررسی و نقد نماید.
۵. انواع سوگیری در مطالعات مداخله‌ای و روشهای پیشگیری از آنها را بیان نموده و سطح خطر انواع سوگیری در مطالعات مداخله‌ای منتشر شده را تعیین نماید.
۶. انواع مطالعات مشاهده‌ای را شرح داده و بتواند آنها را با هم مقایسه نماید و نمونه‌ای از هر یک مطالعات مشاهده‌ای را بررسی و نقد نماید.
۷. انواع سوگیری در مطالعات مشاهده‌ای و روشهای پیشگیری از آنها را بیان نماید و سطح خطر انواع سوگیری در مطالعات مشاهده‌ای منتشر شده را تعیین نماید.
۸. اصول و معیارهای انتخاب موضوع قابل تحقیق را شرح داده و مطالعات منتشر شده را از نظر این معیارها نقد نماید.
۹. با در نظر گرفتن اصول و معیارهای انتخاب موضوع قابل تحقیق، یک موضوع در رابطه با تخصص خود انتخاب و عنوان پژوهش خود را تنظیم نماید.
۱۰. روش‌های دستیابی به اطلاعات لازم از طریق مطالعه کتابخانه‌ای و جستجو در منابع را شرح داده و برای موضوع پژوهشی انتخاب شده توسط خویش جستجوی مناسب استراتژی جستجو در پایگاههای مناسب داده‌ای نوشته و انجام دهد.
۱۱. انواع سوالات، اهداف و فرضیات و پیش‌فرضها را در موضوعات پژوهشی مختلف را توضیح دهد.
۱۲. چارچوب پنداشتی (مفهومی) و نظری را توضیح دهد.
۱۳. انواع متغیرهای تحقیق، تعریف نظری و عملی آنها و اهمیت تعیین نوع متغیرهای تحقیق را توضیح دهد.
۱۴. انواع روش‌های تحقیق کیفی را شرح دهد و تفاوت آنها را با روشهای کمی توضیح دهد.
۱۵. جامعه و نمونه پژوهش و معیارهای ورود و خروج را تعریف کند.
۱۶. انواع روش‌های نمونه‌گیری و نحوه تعیین حجم نمونه را بیان کند.
۱۷. روش‌ها و ابزارهای مختلف گردآوری داده‌ها و مشخصات و روشهای روایی و پایایی آنها را شرح دهد.
۱۸. نحوه کنترل کیفیت داده‌ها، تجزیه و تحلیل داده‌ها و تفسیر یافته‌ها و نتیجه‌گیری و کاربرد نتایج پژوهش را با استفاده از روش‌های آماری و نیز جداول و نمودارها توضیح دهد.
۱۹. اصول اخلاقی در مراحل مختلف پژوهش را توضیح دهد.
۲۰. محدودیت‌های روش پژوهش و نیز محدودیت‌های اجرایی در موضوعات مختلف را شرح دهد.
۲۱. نکات مهم در مدیریت پروژه تحقیقاتی را بیان کند.
۲۲. نحوه نگارش ترجمان دانش را توضیح داده، ترجمان دانش منتشر شده از پایاننامه‌ها و طرحهای تحقیقاتی اتمام یافته را نقد و بررسی نموده و ارائه نماید.

۲۳. پروپوزالها، پایاننامه‌های تحقیقاتی دانشجویان (بوژره دانشجویان کارشناسی ارشد و دکترای تخصصی مامایی و بهداشت باروری) و مقالات منتشر شده را از نظر کلیه اصول و روشهای پژوهشی بررسی و نقد نموده و در کلاس ارائه نماید.

۲۴. یک پروپوزال تحقیقی را با در نظر گرفتن کلیه اصول تحقیق برای موضوع تحقیقی انتخابی خویش تدوین نماید.

شماره جلسه	جدول جلسات	مدرس
۱	تعریف پژوهش و اهمیت آن در سیستم خدمات بهداشتی و درمانی با تاکید بر مامایی بالینی، مراحل و اجزاء مختلف فرایند پژوهش	دکتر نوری زاده
۲ تا ۴	انواع روش‌های تحقیقات کمی (مداخله‌ای)	دکتر نوری زاده
۵ تا ۸	انواع روش‌های تحقیقات کمی (مشاهده‌ای)	دکتر میرغفوروند
۹	اصول و معیارهای انتخاب موضوع قابل تحقیق	دکتر نوری زاده
۱۰	روش‌های دستیابی به اطلاعات لازم از طریق مطالعه کتابخانه‌ای و جستجو در منابع	دکتر نوری زاده
۱۱	انواع سوالات، اهداف و فرضیات و پیش‌فرضها، چارچوب پنداشتی (مفهومی) و نظری	دکتر نوری زاده
۱۲	انواع متغیرهای تحقیق، تعریف نظری و عملی آنها و اهمیت تعیین نوع متغیرهای تحقیق	دکتر نوری زاده
۱۳	انواع روش‌های تحقیق کیفی	دکتر نوری زاده
۱۴	انواع روش‌های تحقیق ترکیبی	دکتر میرغفوروند
۱۵	انواع روش‌های نمونه‌گیری و نحوه تعیین حجم نمونه	دکتر میرغفوروند
۱۶	روش‌ها و ابزارهای مختلف گردآوری داده‌ها	دکتر میرغفوروند
۱۷	روایی و پایایی	دکتر میرغفوروند
۱۸	نحوه کنترل کیفیت داده‌ها	دکتر میرغفوروند
۱۹ و ۲۰	اصول اخلاقی در مراحل مختلف پژوهش	دکتر میرغفوروند
۲۱	نکات مهم در مدیریت پروژه تحقیقاتی	دکتر نوری زاده
۲۲	نقد پروتکل و مقالات مداخله‌ای بر اساس چک لیست مربوطه	دکتر نوری زاده
۲۳	نقد پروتکل و مقالات مشاهده‌ای بر اساس چک لیست مربوطه	دکتر میرغفوروند
۲۴	جمع بندی نهایی و رفع اشکال	دکتر نوری زاده و دکتر میرغفوروند

- سخنرانی تعاملی (شامل پرسش و پاسخ، کوئیز، بحث گروهی و ...)
- آموزش همتا (مشارکت دانشجویان با توانمندی بالاتر در توانمندسازی سایر دانشجویان)
- یادگیری مبتنی بر حل مساله (PBL) *

شیوه ارزیابی دانشجو

- شرکت فعال در کلاس با مشارکت در بحثهای کلاسی ۱۰ درصد نمره
  - کوئیز در برخی جلسات کلاسی (بدون اطلاع قبلی) ۱۰ درصد نمره
  - آزمون میان ترم ۱۰ درصد نمره
  - انجام تکالیف ۴۰ درصد نمره
  - مشارکت فعالانه در آموزش همتایان (۱۰ درصد نمره اضافی)
  - آزمون پایان ترم ۳۰ درصد نمره (از کل مباحث بدون حذف مباحث آزمون میان ترم)
- حداقل نمره قبولی برای این درس: ۱۴**

تعداد ساعات مجاز غیبت برای این واحد درسی: چهار جلسه (۸ ساعت) در صورت موجه بودن

منابع آموزشی

۱. پروپوزالهای تحقیقاتی، پایان نامه‌های مقاطع کارشناسی ارشد مامایی و دکترای تخصصی مامایی و بهداشت باروری
۲. مقالات منتشر شده مرتبط با رشته دکترای تخصصی مامایی
3. Gupa SK. Basic principles of clinical research and methodology. Jaypee Brothers Medical Publishers (P) Ltd., 2007.
4. Peace KE, Chen DG. Clinical trial methodology. Chapman & Hall 2020.
5. Fathalla MF, Fathalla MMF. A practical guide for health researchers: World Health Organization; 2004.
6. World Health Organization / International Development Research Centre. Designing and conducting health systems research projects , Volume 1: Proposal development and fieldwork. Amsterdam: KIT Publishers and the International Development Research Centre (IDRC); 2003
7. McDonald JA, Burnett N, Coronado VG, Johnson RL. Reproductive Health Epidemiology Series- Module 4- Questionnaire Design. Atlanta, Georgia: Department of health and human services, Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion, Division of Reproductive Health; 2003.

8. Teresa Siniscalco M, Auriat N. Module 8- Questionnaire design: International Institute for Educational Planning/UNESCO; 2005.
9. Chan AW, Tetzlaff JM, Gøtzsche PC, Altman DG, Mann H, Berlin JA, et al. SPIRIT 2013 explanation and elaboration: guidance for protocols of clinical trials. *BMJ*. 2013;346:e7586. doi: 10.1136/bmj.e7586. PubMed PMID: 23303884; PubMed Central PMCID: PMC3541470.
10. Vandenberg JP, von Elm E, Altman DG, Gøtzsche PC, Mulrow CD, Pocock SJ, et al. Strengthening the Reporting of Observational Studies in Epidemiology (STROBE): explanation and elaboration. *PLoS medicine*. 2007;4(10):e297. doi: 10.1371/journal.pmed.0040297. PubMed PMID: 17941715; PubMed Central PMCID: PMC2020496.
11. Higgins JPT, Altman DG, Sterne JAC. Chapter 8: Assessing risk of bias in included studies. In: Higgins JPT, Churchill R, Chandler J, Cumpston M.S. (editors), editors. *Cochrane Handbook for Systematic Reviews of Interventions version 5.20* (updated June 2017). Cochrane: <http://training.cochrane.org/handbook>; 2017.
12. Streubert HJ, Carpenter DR. *Qualitative research in nursing: advancing the humanistic imperative*. Fifth edition, Philadelphia: Wolters Kluwer/Lippincott Williams & Wilkins; 2011.
13. Polit D, Beck C. *Nursing research: Generating and assessing evidence for nursing practice*; 2008. 10th. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins Co; 2017.

منابع آموزشی برای مطالعه بیشتر

۱. جانقربانی محسن. گفتار ۸-۱۱ (طراحی مطالعه مشاهده‌ای (مطالعات همگروهی)، طراحی مطالعه مشاهده‌ای (مطالعات مقطعی و مورد-شاهدی، طراحی یک تجربه (کارآزمایی‌های بالینی ۱ و ۲) فصل هشتم (اصول و کاربردهای اپیدمیولوژی) کتاب جامع بهداشت عمومی. جلد دوم، چاپ چهارم، ۱۳۹۸. قابل دسترسی از

https://ph.sbmu.ac.ir/uploads/PUBLIC-HEALTH-EBOOK/VOLUME_2.htm

۲. عابد سعیدی ژ. امیر علی اکبری ص. روش تحقیق در علوم پزشکی و بهداشت. ویرایش دوم، تهران: جامعه‌نگر، ۱۴۰۱.
۳. قوجازاده م، پور نفی آذر ف. روش تحقیق کاربردی در علوم پزشکی. نشر پزشکی شروین، ۱۳۹۶.
۴. نوبخت م. روش تحقیق پیشرفته برای دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری. جهاد دانشگاهی، ۱۳۹۵.
۵. خدمت، ح و همکاران. روش تحقیق در علوم پزشکی (طرح تحقیقاتی، متدولوژی و آمار) تهران: تیمورزاده (طیب)، ۱۳۷۸.
۶. پولیت د، بک س. اصول تحقیق پرستاری پولیت و پرل ارزیابی شواهد برای حرفه پرستاری. ترجمه صالحی ت، جلالی نیا ف، دهقان نیری ن. تهران: اندیشه رفیع، ۱۴۰۰.
۷. کوربین ج، اشتراوس آ. اصول تحقیق کیفی اصول تحقیق کیفی. ترجمه دهقان نیری ن، فخرموحدی ع، اسماعیلی م، صادقی ت، طیبی ز. تهران: اندیشه رفیع، ۱۳۹۶.

1. Sue Proctor S, Renfrew M. *Linking research and practice in midwifery: a guide to evidence- Based practice*. 1st edition. London: Baillier Tindalle 2000.
2. Polit DF, Beck CT. *Nursing Research: Generation and Evidence for Nursing*. 11th edition, Williams & Wilkins Publication. 2020.

فرصت‌های یادگیری

کارگاه روش تحقیق بالینی برگزار شده در دانشکده برای دانشجویان دکترای تخصصی

کارگاههای برگزار شده برای دانشجویان توسط مرکز توسعه و هماهنگی پژوهش (RDCC) دانشگاه علوم پزشکی تبریز شامل کارگاههای روش تحقیق سطح ۱ و ۲، پروپوزال نویسی، پژوهش اثربخش، پژوهش در آموزش، جستجو در منابع الکترونیکی ۱ و ۲ (قابل دسترس در <https://rdcc.tbzmed.ac.ir>)

اطلاعات تماس مدرس/مدرسین دوره

دکتر مژگان میرغفوروند، گروه مامایی دانشکده پرستاری و مامایی، تلفن: ۰۴۱-۳۴۷۷۲۶۹۹، داخلی ۱۸۰، ایمیل: mirghafourvandm@tbzmed.ac.ir

کارشناس آموزشی (تلفن، ایمیل و ...): آقای مجید قربانی، تلفن: ۰۴۱-۳۴۷۷۲۶۹۹، داخلی ۲۱۵

امضای مسئول دفتر توسعه

امضای مدیر گروه

امضای مسئول درس

